

Thema: 2.3 Lokaal bestuur

Doelstelling

Dit onderzoek wil inzicht bieden in de wijze waarop de politie bij de inzet van de lokale bestuurlijke bevoegdheden betrokken is en in de gevolgen daarvan voor het politiewerk. Deze studie concentreert zich daarbij op drie bevoegdheden, namelijk het gebiedsverbod, de woningsluiting en het Bibob onderzoek.

Centrale onderzoeksraag:

Op welke wijze is de politie betrokken bij de inzet van lokale bestuurlijke bevoegdheden die worden gebruikt voor de aanpak van criminaliteit en overlast en welke gevolgen heeft dit voor het politiewerk?

Methoden van onderzoek

- Interviews: 22 gemeentemedewerkers en 29 politiemensen werkzaam in vijftien gemeenten
- Casestudies: negen concrete gevallen
- Data-analyse van beschikbare dossiers en gemeente documenten

Samenvatting

De bestuurlijke bevoegdheden om problemen van overlast en criminaliteit aan te pakken zijn de afgelopen decennia sterk uitgebreid. Voorbeelden van deze burgemeestersbevoegdheden zijn onder meer de mogelijkheid tot preventief fouilleren, het instellen van cameratoezicht, het opleggen van een huisverbod of het sluiten van een woning. De politie speelt een belangrijke rol bij de toepassing van deze bevoegdheden. Zij levert onder andere belangrijke informatie op basis waarvan de burgemeester kan besluiten tot de inzet van deze bevoegdheden.

De verwachting van de onderzoekers was dat de politie bij de inzet van de bestuurlijke bevoegdheden een cruciale rol zou spelen. Uit dit onderzoek blijkt dat deze verwachting in de praktijk voor een groot deel wordt waargemaakt. Zo is het in veel gevallen de politie die initiatief neemt problemen aan te pakken met behulp van burgemeestersbevoegdheden en die daartoe de gemeente van informatie voorziet.

Met name grote gemeenten passen de verschillende bevoegdheden regelmatig toe. In kleinere gemeenten wordt in de regel gebruik gemaakt van een beperkter aantal bevoegdheden. De burgemeestersbevoegdheden worden ingezet voor uiteenlopende problemen, zoals (jeugd)overlast, (dreiging van) rellen, huiselijk geweld en (georganiseerde) criminaliteit. Naast het huisverbod worden in de praktijk vooral het gebiedsverbod, de woningsluiting en de Bibob-toets regelmatig ingezet. Ook kleinere gemeenten maken van deze bevoegdheden gebruik. Het gebiedsverbod wordt vaak ingezet om problemen van overlast en (kleine) criminaliteit aan te pakken en heeft als voornaamste doel het herstellen van de openbare orde. Ook wordt met het gebiedsverbod geprobeerd een gedragsverandering bij betrokkenen te bewerkstelligen, een signaal af te geven aan onder andere de slachtoffers van overlast en een dossier op te bouwen voor eventuele strafrechtelijke handhaving.

De regierol bij de inzet van burgemeestersbevoegdheden en de samenwerkingsverbanden waarbinnen deze worden toegepast ligt in de meeste gevallen bij de gemeente. Zowel bij de gebiedsverboden als de woningsluitingen, neemt de politie in de regel het initiatief. Bij de Bibob-toets ligt het initiatief in de meeste gevallen bij de gemeenten. Om tot dit initiatief te

komen, is van belang dat politiemensen op de hoogte zijn van de burgemeestersbevoegdheden en van de (on)mogelijkheden daarvan. Zij moeten (juridische) kennis hebben van de bevoegdheid om te kunnen bepalen of het vragen om die bevoegdheid zinvol is. Met name ten aanzien van de Bibob-toets is sprake van gebrekkige kennis bij politiemensen. De Bibob-procedure speelt zich op grote afstand van politiemensen af, waardoor zij niet goed weten wat het inhoudt en wanneer zij om een Bibob-toets kunnen vragen of daartoe de gemeente kunnen informeren.

Veel geconstateerde knelpunten hebben te maken met de positie die de politie bij de aanpak van overlast en criminaliteit inneemt ten opzichte van de gemeente. De politie positioneert zich in meerdere opzichten op afstand van de bestuurlijke aanpak van gemeenten ten aanzien van overlast en criminaliteit. Uit dit onderzoek blijkt dit het sterkst het geval te zijn bij de inzet van de Bibob-toets en de woningsluiting, en in minder mate ook bij het gebiedsverbod.

Een conclusie uit dit onderzoek is dat de doelen die met de bestuurlijke aanpak (waaronder de burgemeestersbevoegdheden) worden nagestreefd in veel gevallen nogal diffuus en onduidelijk blijven. In de praktijk lopen vaak verschillende doelen bij de bestuurlijke aanpak door elkaar. Bij de toepassing van de burgemeestersbevoegdheden worden vaak vooral strafrechtelijke doelen nagestreefd en worden andere doelen in veel gevallen pas daarna genoemd. De beoordeling van de effectiviteit van de bevoegdheden wordt door politiemensen vaak primair afgemeten aan de hand van die strafrechtelijke doelen. Het feit dat burgemeestersbevoegdheden snelle en zichtbare interventies opleveren verklaren deels de toenemende populariteit. Dit is bij de strafrechtelijke aanpak van overlast en criminaliteit in de praktijk vaak anders. Daarbij wordt gewezen op een vaak trage reactie op overlast en criminaliteit of het zelfs helemaal uitblijven daarvan. Als wel een strafrechtelijke reactie volgt, dan is deze volgens politiemensen vaak ontoereikend of niet zwaar genoeg.